

Jak mohou školy předcházet předčasným odchodům ze vzdělávání

PhDr. Daniela Kramulová

EVROPSKÁ UNIE
Evropské strukturální a investiční fondy
Operační program Výzkum, vývoj a vzdělávání

Problematika předčasných odchodů ze vzdělávání aktuálně rezonuje médií. Situace, kdy žáci opouštějí střední školu bez dosažení potřebné kvalifikace, je složitou otázkou bez jednoduché odpovědi. Jaká je situace v České republice a co dělat, aby k předčasnému ukončení studia pokud možno vůbec nedocházelo?

Podle údajů portálu Infoabsolvent odcházelo v roce 2011 ze středního vzdělávání předčasně 4,9% žáků, v roce 2017 to už bylo 6,7%. Za předčasnými odchody stojí **kombinace řady faktorů** osobních, vzdělávacích, rodinných, sociálních i ekonomických. Málokdy jde o okamžité rozhodnutí, obvykle se k tomuto scénáři pozvolna a viditelně schyluje – bývá následkem slabých studijních výsledků a postupné ztráty zájmu a motivace o obor nebo o vzdělávání obecně.

Nevhodný výběr střední školy a hledání jiného oboru se zdaleka netýká jen žáků se speciálními vzdělávacími potřebami. Nicméně v jejich případě může být hledání optimálnější vzdělávací dráhy obtížnější.

Jako nejperspektivnější jsou rodičovskou veřejností i dětmi vnímány **maturitní obory**, v loňském roce nastoupilo do prvních ročníků těchto oborů téměř 70% žáků devátých tříd. „Když rodičům na třídních schůzkách v základních školách představujeme naše maturitní a učební obory, už se ani neptáme, jestli má někdo o **učební obor** zájem. Před očima ostatních se žádný rodič nepřihlásí,“ říká Bc. Kateřina Bínová, vedoucí střediska vnějších vztahů Akademie řemesel Praha, Střední školy technické. Jako by byl zájem o řemeslo přiznáním potomkovy nedosta- tečnosti...

S o to **větší stigmatizací** se setkává nižší střední odborné vzdělání s výučním listem, které má menší nároky na všeobecnou a odbornou přípravu, a z tohoto důvodu je proto také problematičtější pokračovat po jeho absolvování

v nastavbovém studiu k získání maturity. Nicméně tyto obory typu **E kvalitně připravují na dělnické a řemeslné profese i na obory ve službách** a bývají vhodné pro mnohé žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Řada větších středních odborných škol (včetně zmíněné AŘ Praha – SŠT) nabízí oba typy učňovských oborů s možností vzájemné propustnosti.

Machři roku

O tom, že absolventi nižšího středního odborného vzdělání nejsou mezi řemeslníky outsidersy, se můžeme přesvědčit například na různých **žakovských odborných řemeslnických soutěžích**. V regionálních i celorepublikových kolech se tu obvykle scházejí žáci tradičních učebních oborů, E oborů a někdy i zástupci čtyřletých maturitních oborů, jejichž součástí je odborný výcvik a které jsou zakončené výučním listem i maturitou.

„Naši žáci jezdí na soutěže rádi. Jsou dobří řemeslníci a vědí to,“ potvrzuje Jan Lasák, učitel odborného výcviku Odborného učiliště a Praktické školy Hlučín. Malíři z této školy získali v celostátní soutěži opakovaně **titul Machři roku**. Obavy z nedostatečné kvalifikace a chabých možností zajímavého pracovního uplatnění pomáhá rozptýlit i výkonný ředitel Cechu malířů, lakýrníků a tapetářů Pavel Žatečka, s nímž jsem hovořila v loňském roce právě na odborné soutěži budoucích malířů. Potvrzuje, že **zaměstnavatelé nedělají rozdíly mezi výučními listy**

v oborech H a E. „Důležité je, aby žáci byli dobře vedení, aby se jim mistři odborného výcviku pořádně věnovali. A když přijdou kluci, kteří mají tátu nebo dědu malíře, když mají řemeslo v rodině, bývají skvělí už v prvním ročníku,“ dodává.

Téma malířské soutěže bylo inspirované **historizujícími technikami**. „Římsy – plastické linkování, stejně jako fládrování – malba imitující dřevo, jsou techniky, které budou naši malíři v běžné praxi potřebovat,“ potvrzuje učitel odborného výcviku Jan Lasák. „Namalovat mramor je mnohem náročnější, součástí našeho školního vzdělávacího programu to není. Měli jsme s žáky necelý měsíc na přípravu, v rámci praxe si to soutěžní tým párkrát vyzkoušel.“ V průběhu soutěže už dvojice samostatně míchala barevné odstíny a pečlivě pracovala podle zadané předlohy.

Možnost reprezentovat školu v odborných soutěžích a předvést své dovednosti jednoznačně přispívá k posílení sebevědomí žáků.

Hodně praktických zkušeností už v průběhu studia **s důrazem na kvalitu** je podle učitele odborného výcviku Lasáka důležitým předpokladem budoucího dobrého pracovního uplatnění žáků. „V prvním ročníku jsou žáci

v našich dílnách, naučíme je základy. Nejen řemesla, ale například i určité ohleduplnosti řemeslníků při práci v domech a bytech zákazníků.“ V dalších ročnících už **pracují na reálných zakázkách** pod dohledem svých učitelů. Významnou součástí výuky je poskytování okamžité **zpětné vazby**, včetně ocenění dobré práce. „Čím víc praxe i s komplikacemi, které někdy přináší, tím lépe,“ konstatuje učitel Lasák.

Škola nabízí žákům možnost **seznámit se i s navazujícími řemesly**, případně s těmi, které jejich odbornosti na stavbě předcházejí. Budoucí malíři, tapetaři a lakýrnici mohou například absolvovat certifikovaný kurz práce se sádkokartony. Malíři zkoušejí lakýrnické práce – nátěry dveří, zárubní, radiátorů...

Kromě žáků, kteří tu své středoškolské vzdělání začínají, přicházejí i ti, jimž se jejich první start nevydařil. V některých regionech jsou žáci i jejich rodiče motivovaní náborovými stipendii, které se E oborů netýkají. Často také rodina volí raději školu, která je poblíž. „Až když žák výuku nezvládá, přejde k nám,“ říká učitel odborného výcviku. Mnohdy si však s sebou nese i **zkušenost neúspěchu a pocity selhání**...

Přijďte se k nám podívat!

Problémy, jimž čelí při výběru vzdělávacího programu **žáci s deficitem v kognitivní, motorické či zdravotní oblasti**, si uvědomují i pracovníci Odborného učiliště Kelč na Vsetínsku. Proto pro ně každoročně připravují **Dny pracovních činností**. Jak vysvětluje ředitelka Mgr. Renata Ryšková, OU oslovuje výchovné poradce škol, které ve společném vzdělávání mají tyto žáky, a zvou je na návštěvu školy, aby poznali jednotlivé učební obory.

Dopravu zajišťuje odborné učiliště vlastním vozidlem. Žáci přijíždějí v doprovodu svých výchovných poradců a **zkoušejí si činnosti typické pro daný obor** – v zahradnických pracovních aranžují suchou vazbu, v zámečnické dílně si vyrobí kovový štítek na klíče se svým jménem, ve školní cvičné prodejně připraví dárkový kornout s cukrovinkami, v zednické dílně si vyzkouší postavit „na sucho“ komín atp. Pokud jsou na kelečském učilišti absolventi z dané základní školy, jsou přizváni, aby dětem dělali průvodce školou a internátem. Vyprávějí jim své zážitky a přibližují život školy tak, jak jej sami prožívají.

Kromě školních pracovišť umožňuje OU odbornou přípravu i **v reálném pracovním prostředí** ve firmách a zařízeních, která mohou být potenciálními zaměstnavateli jejich

žáků. Zejména chlapcům a dívkám z posledního ročníku se škola snaží zajistit v co největší míře **praxi v místě bydliště** – a zkušenosti ukazují, že s ohledem na specifika žáků je to velmi dobrá příprava na profesní dráhu.

Žáky se středně těžkými mentálními deficitem seznamuje škola s chráněnými pracovišti, spolupracuje se socio-terapeutickými dílnami a stacionáři v regionu, kam by žáci s větším zdravotním omezením mohli po škole docházet a udržovat si tak sociální status.

Těmito aktivitami cílí OU Kelč rovněž na **prevenci předčasných odchodů žáků ze vzdělávání** a následně i ze zaměstnání.

Další praktické zkušenosti v oblasti inkluze a péče o žáky se SVP na středních školách postupně zveřejňujeme na webu projektu Podpora krajského akčního plánování na <http://www.nuv.cz/p-kap/inspiration>.

Autorka je publicistka projektu Podpora krajského akčního plánování Národního ústavu pro vzdělávání

